

Sardanes

“La Principal de Sabadell”, una cobla en l’oblit

per Jaume Nonell i Juncosa

Fins l’any 1932 existia a Sabadell una sola cobla de sardanes, “La Principal del Vallès”, fundada l’any 1920 per iniciativa de Josep M.ª Escoté.

Aquesta formació comptà ben aviat amb els serveis de dos destacats músics calongins, els germans Narcís i Josep Colom. L’any 1930 en Josep retornà a Calonge i fou rellevat per un altre tenor del mateix poble, Josep Juvert, procedent de la cobla “Antiga Principal” de La Bisbal.

Ambdós, en Colom amb el tible i en Juvert amb la tenora, eren notables dominadors de l’instrument a l’ensem que sobresortien pel seu caràcter fort i difícil. Les tensions en el si de la cobla culminaren en unes picabaralles sobre l’adjudicació d’uns instruments nous. En sortir d’una actuació de nit al Cine Cervantes i en una improvisada reunió a la Via Massegué, enfront la Casa Caritat, Joan Roca, Màrius Monné i els altres components decideixen posar fi a la situació prescindint dels serveis dels calongins. La tensió s’allargà quan aquests, i malgrat la intercessió del pare d’en Colom (1) per apaivagar els ànims, posaren un plet sobre la propietat dels instruments.

Ens trobem a l’estiu de 1932 i en Juvert i en Colom prenen la iniciativa de formar una nova cobla-orquestra. Van anar per les cases d’aquells amb qui podien comptar. Alguns contactes tingueren lloc a La Gremial, seu del Sindicat de Músics. Els nous músics, generalment bastant joves, procedien d’altres petites formacions de les que abans tant abundaven arreu. Quasi cap, però, no havien tocat mai sardanes. Francesc Gutsens i Emili Masoliver hagueren de comprar i aprendre a corre-cuita el tible i la tenora respectivament, ensenyats pels propis Colom i Juvert.

Els assajos tenien lloc al cafè Paral·lel, a la cantonada del carrer Roger de Flor i Sant Ferran (2) on hi havia un teatre i una sala de ball. En els primers temps es feren encarrats sobretot a les sardanes, a fi d’instruir els novells músics en la formació de cobla, ja que en comptar amb experiència alhora del ball sols calia posar a punt o repassar els ballables de moda comprats a les cases de música de Barcelona o enviats pels seus propis autors. Amb tot, i per necessitats de l’orquestra, Gutsens, que tocava el saxofon va aprendre a tocar la bateria.

La cobla-orquestra quedà constituïda de la següent manera:

JOAN PIJOAN (flabiol, piano, acordió i violí). Format a l’Escolania de Montserrat, havia nascut músic. Dominava molts instruments i aprengué el flabiol amb facilitat. Anys més tard el trobem a la Cobla Sabadell com a segon fiscorn.

FRANCESC GUTSENS (segon tible, bateria). El seu instrument era el saxo però aprengué la bateria i el tible. Ha continuat

formant part de les nostres cobles fins fa poc temps.

NARCÍS COLOM (primer tible i saxo). De Calonge, residia a Sabadell des de l’any 1924, en integrar-se a la Pral. del Vallès. Fou durant molts anys un puntal bàsic de la cobla “Sabadell”.

JOSEP JUVERT (primer tenora, saxo i clarinet). També de Calonge. Es traslladà a Sabadell l’any 1930. Passada la guerra tocà en els Fatxendes i visqué a Amèrica, fets que el privaren d’esdevenir un tenora de gran categoria.

EMILI MASOLIVER (segona tenora,

nes. Ebenista, havia construït violins amb força bon resultat i també arreglava instruments.

JERONI VILALLONGA (trombó, violí, viola). És de Cassà de la Selva. Amb posterioritat el trobem durant força anys tocant el contrabaix a la Principal del Vallès. Havia tocat a “La Lira” i a l’“Art Musical” de Sant Celoni. Vingué a Sabadell cridat pels Fatxendes l’any 1923.

CLAUDI CLAVERIA (fiscorn primer i trombó). Natural d’All (la Cerdanya). Tocava a la Banda Municipal.

FRANCESC FORTUNY (fiscorn segon i

LA PRINCIPAL DE SABADELL, per la tardor de 1932, època de la seva formació, amb els components següents, de dalt a baix i d’esquerra a dreta:

Tomàs Cruselles, Rafel López, Claudi Claveria, Francesc Fortuny, Jeroni Vilallonga i Feliu Fusté. Joan Pijoan, Francesc Gutsens, Narcís Colom, Josep Juvert, Emili Masoliver. (Foto feta al Centre Industrial. Cedida per Francesc Fortuny).

saxo i clarinet). L’any 1947 reorganitzà la Principal del Vallès, on encara actua.

TOMAS CRUSELLES (segon trombota). Era el més novell. Va morir a la guerra.

RAFAEL LÓPEZ (primer trombota). Havia tocat en molts conjunts i orquestri-

helicon). També era component de la Banda.

FELIU FUSTÉ (contrabaix i banjo). Ell i el seu germà “Tonet” eren llauners i els empresaris del teatre Principal. Fundador de la Principal del Vallès, on tocava la trombota.

Els assajos previs al debut duraren escassament tres mesos. A primers de novembre de 1932 va tenir lloc una primera actuació solament en formació d’orquestrina. El debut “oficial” tingué lloc per Sant Eloi (1 de Desembre) de 1932 dia en què tradicionalment se celebrava la festa dels manyans. Com que alguns dels components de la nova cobla ho eren (Gutsens, Cruselles, Masoliver i Fortuny), van promoure la celebració d’una festa on es pogués presentar la nova formació musical sabadellenca. Així, aquell any hi hagueren dos balls de Sant

Arimón, 113- 117
Tels. 725 49 77 - 725 41 87
SABADELL

Trofeus
Copes
Medalles
Insígnies
Clauers
Rètols
Etc.

Eloi: La Joventut Metal·lúrgica va fer el seu a la Societat Coral Colon amb la "Principal del Vallès", i la Joventut Electro-Mecànica al teatre Euterpe amb la "Principal de Sabadell" en un programa que incloïa quatre sardanes i ball.

"Les noies de la Costa" (J. Vicens "Xaxu"), "Rosa Roja" (obligada de tenora de J. Casanovas "Peixero"), "Matilde" (obligada de tible, E. Sans), "Les ninetes del Pont Major" (J. M.ª Boix), foren les sardanes interpretades, en les quals trobem dues d'obligades per al lluïment dels solistes de tible i tenora, els màxims puntals de la cobla.

La joventut dels seus components, una impecable presentació dalt de l'escenari combinats amb uns bons elements en la part artística donaren com a resultat una favorable acollida per part del públic ja des d'un primer moment. I això, comptant que

nombre de músics (4). Seguint, doncs, la tradició de les cobles-orquestres catalanes, la "Principal de Sabadell", quan eren sol·licitats els seus serveis, podia fer sardanes, ball o concert clàssic i, si el lloguer ho requeria, s'augmentava la formació amb algun violinista o saxofonista de prestigi com en Casanovas. Es van denominar de "primera categoria", "perquè podem plantar cara". "Els músics cobràvem 12 o 15 pessetes per sessió i si era a la nit, 25. Al principi, el primer dia d'una festa major cobràvem 25 pessetes i els següents 20 ptes. cadascun".

El 22 de gener de 1933 donaven la primera audició de sardanes per compte del Foment de la Sardana i el segon diumenge de febrer ho feien a la segona Diada Excursionista organitzada per l'Agrupació Excursionista "Terra i Mar" amb motiu del seu setè aniversari; actes que incloïen una audi-

a més de les nombroses actuacions als locals sabadellencs i alguns desplaçaments més llunyans com Pont de Molins, Calonge o Puigcerdà.

Joan Pijoan era el primer element en causar baixa. El substituïa Josep Molins (6). Més tard, deixaven la formació l'Emili Masoliver, que formà un conjunt amb el seu germà Melitó, i era reemplaçat per Ramon Carbonell. El trimpeta Rafel López i el fiscorn Francesc Fortuny eren rellevats per Ramiro Casanovas (7) i Genís Masclans (8). L'últim canvi tenia lloc poc abans dels fets històrics del 36: Claudi Claveria era rellevat per Emili Puig (9), un altre calongí, que solament arribà a actuar en una audició.

En produir-se l'aixecament militar l'orquestra feia un ball a la Creu Alta. Les canonades se sentien al lluny. El vigilant ja els va avisar dels aconeximents. L'audició de sardanes de l'endemà als "Campus", el 19 de juliol, estava casi deserta de públic. Després el país no estava per música, ni balls, ni sardanes.

Ens hem d'esperar a l'any 1940 en què alguns dels antics components (Molins, Gutsens, Colom i Carbonell) refan la cobla però amb el nom de cobla "Molins". Però això esperem contar-ho en una altra oportunitat.

Per elaborar aquest article hem comptat, a més de les publicacions "Revista de Sabadell", "Diari de Sabadell" i "Portaveu del Foment de la Sardana de Sabadell" amb els testimonis verbals de tots els supervivents de La Principal de Sabadell, o sigui Francesc Fortuny, Francesc Gutsens, Emili Masoliver, Emili Puig i Jeroni Villalonga, i el de Pere Vidal, l'últim dels components de la Principal del Vallès. ■

(1) Rafel Colom fou un destacat músic calongí, component i representant de La Principal de Calonge i mestre de destacats instrumentistes.

(2) Narcís Colom vivia just al costat, al carrer Roger de Flor, 234.

(3) Aquesta cobla quan actuava en formació d'orquestra es denominava "Banda Moderna".

(4) Se sobreentén que es tracta de formacions dedicades a ball o concert.

(5) En Gutsens i en Roura eren socis de "Terra i Mar", entitat a la qual dedicaren la composició.

(6) JOSEP MOLINS FABREGAS (1906-1977) destacat pianista, organista i compositor sabadellenc, fundà l'any 1940 la cobla que portava el seu nom i que més tard canviaria pel de "Sabadell".

(7) RAMIRO CASANOVAS. Era de Palafrugell i havia actuat amb Els Montgrins. Sabatè de professió, residia a Terrassa i era conegut amb el sobrenom de "Rusques".

(8) GENÍS MASCLANS. Fill de Caldes de Montbui. Violinista molt bó, havia actuat en les millors agrupacions sabadellenques.

(9) EMILI PUIG i VINYALS (Calonge, 1914), un dels millors fiscornaires de les nostres cobles. Consagrà la seva vida musical a la cobla Barcelona de l'any 1945 al 1971 en què es retirà per motius de salut.

SABADELL, 1 de desembre de 1932.- Aspecte del pati de butaques del Teatre Euterpe en el festival que la "Joventut Electro-Mecànica" organitzà per Sant Eloi i on es presentà la cobla-orquestrina "La Principal de Sabadell". (Gentilesa de Francesc Gutsens).

cap dels components (exceptuant potser en Pijoan) es dedicava professionalment a la música. Hi havien fusters, llauners, ebenistes, un que feia bagues... "Fèiem miracles", ens comenta Francesc Fortuny recordant els balls pinyates al Paral·lel o les audicions de festa major alternant amb la cobla de l'Albert Martí.

La "Principal de Sabadell", que s'anunciava com a cobla-orquestrina tenia a Narcís Colom com a representant, feina que compartia sobre tot amb en Juvert i en Claveria. No tenien un director titular encara que en "Ciset" Colom era qui donava les oportunes indicacions en les sardanes, feina en la qual era particularment exigent. En el concert i en el ball, els consell d'un music molt competent com era en Pijoan eren de gran valua.

En comptar amb onze elements, eren, junt amb la "Principal del Vallès" (3), "Els Fatxendes" i "Els Muixins", les formacions musicals que comptaven amb major

ció al Marquet de la Roca i on tingué lloc l'estrena de la sardana "El cant dels excursionistes" de Francesc Gutsens, un dels components de la cobla, amb lletra de Leandre Roura Garriga (5).

Els periòdics locals anunciaren que la nova cobla era contractada per fer la festa dels carreters en el Casino Republicà de Martorell i ja ben aviat ho feren per moltes localitats properes com Badalona, Mataró, etc.,

**ANÁLISIS CLÍNICOS
i PERFUMERIA
COSMÈTICA de**

Joan Garriga i Manich
(Analista Diplomada de Sanitat, Inspector
Farmacèutic Municipal).

Passeig Plaça Major, 37
Telèfon 725 53 53 - SABADELL